

Litwa, Łotwa, Estonia – sprawozdanie z wyjazdu do Krajów Nadbałtyckich (23-27.06. 2011 r.)

W dniu 23 czerwca, pełni entuzjazmu wyruszyliśmy w podróż do trzech Krajów Nadbałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii. Z Warszawy drogą przez Wyszków, Ostrów Mazowiecką, Zambrów, Łomżę, Grajewo, Augustów, Suwałki i Szypliszki dojechaliśmy sprawnie i w dobrych humorach do przejścia granicznego - Budzisko.

Przez Litwę jechaliśmy autostradą (bardzo dobra nawierzchnia i mały ruch) przez Mariampol, Kowno, Kiejdany i Poniewież. Wokół miast wiodły nas obwodnice, ale z okien autokaru można było podziwiać pięknie zalesione wzgórza wokół Kowna i rozległość Poniewieża. Na posiłek zatrzymaliśmy się jeszcze na Litwie, w barze „19 kilometr”. Nazwa zajazdu informowała o odległości do granicy z Łotwą.

Po przekroczeniu granicy zmierzaliśmy wprost do Rygi, której wieże witały nas już ze znacznej odległości. W Rydze zastaliśmy świąteczny nastrój. W nadchodzącą białą noc mieszkańcy obchodzili święto Kupāły. Wokół widzieliśmy ludzi w wieńcach na głowach. Młodzi mężczyźni mieli wieńce uplecione z liści dębu, a dziewczęta (kobiety także) z kwiatów. Po szerokiej Dźwinie pływały rozświetlone różne statki a na lądzie ogniska, śpiewy i tańce. Nieustająca zabawa w stolicy Łotwy.

***Ryga – festyn nad Dźwiną
„Święto Kupāły”***

***Ryga – festyn nad Dźwiną
„Święto Kupāły”***

Istnieją co najmniej dwie teorie na temat nazwy miasta. Według pierwszej słowo Ryga wywodzi się od słowa Ryngii - „zakole rzeki”, druga, od słowa Riga - czyli „żyto”. Ryskie Stare Miasto, jak i cała Ryga - rozciąga się wzdłuż rzeki - Polska nazwa Dźwina, łotewska Daugawa. Dźwina przepływa przez Rosję, Białoruś, Litwę i Łotwę. Przez stulecia pełniła rolę szlaku tranzytowego między wschodem a Zachodem i określano ją „Drogą wiodącą od wikingów do Greków”. Położenie miasta nad rzeką, poza oczywistymi korzyściami ekonomicznymi, stwarzało także niebezpieczeństwo powodzi. Największa z nich wydarzyła się w 1709 r. Sroga zima spowodowała, że grubość lodu na rzece wynosiła 1,7 m. Na początku kwietnia, gdy Zatoka Ryska była jeszcze zamrznięta, potężne kry wdarły się na ulice miasta. W ryskiej katedrze, do dziś na mosiężnej tablicy można odczytać, że poziom wody wewnątrz kościoła osiągnął wówczas poziom 4,68 m.

Zwiedzanie starówki zaczęliśmy od Placu Ratuszowego. Najciekawsze i najpiękniejsze są tam dwa, przylegające do siebie budynki: Dom Wagi i Dom Bractwa Czarnogłowych (nieżonatych, bogatych kupców). Przed Domem Czarnogłowych stoi posąg średniowiecznego, legendarnego rycerza Rollanda.

Ryga –Dom Wagi i Dom Bractwa Czarnogłowych oraz pomnik rycerza Rollanda

Centralną część Starego Miasta stanowi plac Katedralny, gdzie wznosi się potężna katedra pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny. Jej budowę rozpoczęto w XIII wieku, początkowo w stylu romańskim, a po kilkudziesięciu latach budowę dokończono w stylu gotyckim. Początkowo wieża katedry miała wysokość 140 m. Wkrótce jednak spłonęła i odbudowano ją dopiero w XVI wieku, jedynie do wysokości 90 metrów. Na szczycie umieszczono złotego kura.

Katedra w Rydze

Starszy od katedry jest kościół pw. św. Piotra, pochodzący z początków XIII wieku. Zbudowany został w stylu romańskim a następnie przebudowany w XV wieku w stylu gotyckim. Wzniosła wieża kościoła była wielokrotnie niszczona i odbudowywana. Na jej szczycie również znajduje się kur. Obie świątynie przez wieki konkurowały ze sobą pod względem wysokości wież.

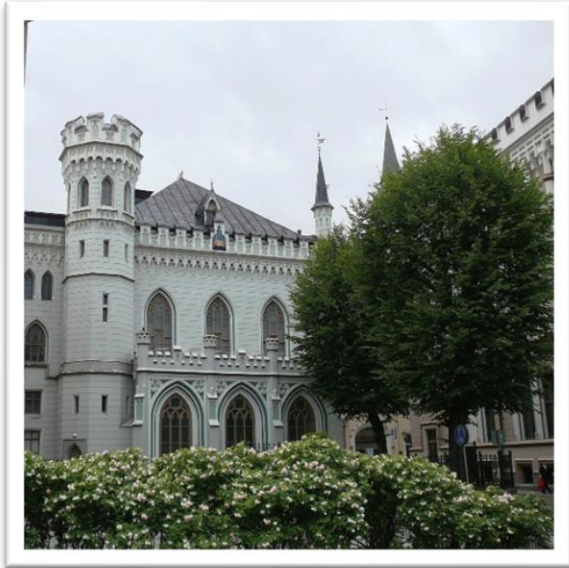
Kościół św. Piotra

Kościół św. Jana

W pobliżu znajduje się poddominikański kościół pw. św. Jana, przekazany w ręce luteranów przez polskiego króla Stefana Batorego. Obok tego kościoła znajdował się przytułek dla wdów - ciekawy przykład dbałości o potrzebujących.

W Rydze obejrzelismy również znajdujące się blisko siebie kamienice Wielkiej Gildii (skupiającej najbogatszych kupców) oraz Małej Gildii (dla drobnych kupców i rzemieślników). Obie kamienice zbudowane zostały w XIV wieku (w stylu gotyckim), a przebudowane w XIX wieku (jako neogotyckie). W budynku Wielkiej Gildii mieści się obecnie Filharmonia Łotewska.

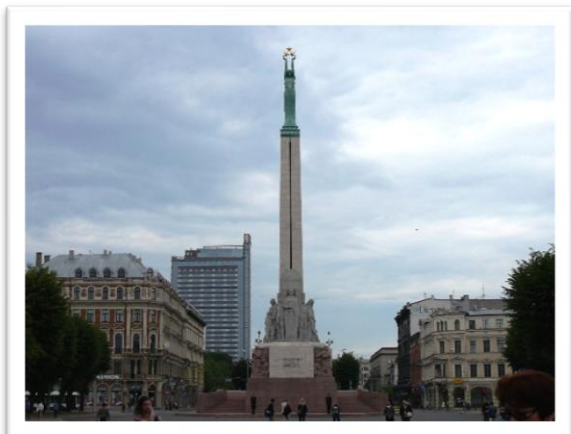

Mała Gildia

Koci Dom

Uroczą wizytówką ryskiej starówki są kamieniczki: Trzej Bracia, najstarsza, z końca XV wieku - Biała, obok Żółta (z 1646 r.) i bardzo wąska Zielona. Przykładem secesji w starej Rydze są kamienice: Koci Dom, Dom z Wieżyczką oraz Dom Kariatydy i Atlanta. Ze starówki Bramą Szwedzką, zachowaną w ocalałym fragmencie murów obronnych wyszliśmy na bulwar biegnący wzdłuż kanału miejskiego. Po prawej stronie obejrzelismy Basztę Prochową (obecnie Muzeum Wojny), a po lewej ukazał się Pomnik Wolności. Pomnik ten odsłonięto 18 listopada 1935 r. w 17- tą rocznicę ogłoszenia pierwszej niepodległości (trwającej od 1918 do 1940 r.). Statuę o wysokości 42 m. wieńczy dziewięciometrowa postać kobiety trzymająca trzy gwiazdy symbolizujące Inflanty, Łatgalię i Kurlandię.

Ryga - Pomnik Wolności

Baszta Prochowa

Niedaleko Pomnika Wolności, w drodze na parking. obejrzelismy okazały budynek łotewskiej Opery Narodowej.

Poza starym miastem, widzieliśmy w Rydze wiele wspaniałych, można powiedzieć bajkowych, secesyjnych kamienic. Niektóre z nich są starannie odnowione, inne zaś bardzo tego potrzebują. Dotyczy to także niewielkich drewnianych domków, które znajdują się na obrzeżach miasta.

Jedna z ryskich uliczek

Dom z wilkiem

Ostatnie spojrzenie na Zamek Ryski i ruszyliśmy do odległego o trzysta kilometrów Tallinna - stolicy Estonii.

Nasza grupa nad Zatoką Fińską

Rano wyruszyliśmy zwiedzać miasto. Rozpoczęliśmy od portu jachtowego, który zbudowano z okazji Igrzysk Olimpijskich w Moskwie w 1980 roku. Konkurencje żeglarskie olimpiady odbywały się na przybrzeżnych wodach Tallinna. Po drodze do portu, z okien autokaru obejrzelśmy ruiny klasztoru św. Brygidy. Zbudowano go w XV wieku, dzięki staraniom zamożnych tallińskich kupców. Po 170 latach klasztor został zburzony przez wojska cara Iwana Groźnego. Od tego czasu pozostaje ruiną, ale obecnie służy mieszkańcom stolicy jako miejsce organizacji koncertów i festynów. Mieliśmy także okazję zobaczyć pałac Kadriorg. Car Piotr Wielki zbudował go dla swojej żony Katarzyny. Miejscem krótkiego postoju był amfiteatr, którego naturalne tło stanowiły stojące w pobliskim porcie ogromne promy pasażerskie. W amfiteatrze, zwanym przez mieszkańców 'Polem pieśniarzy' koncertują największe sławy muzyczne. Co pięć lat odbywa się tu święto piosenki, a tradycja sięga XIX wieku. Twórca festiwalu - kompozytor i kapelmistrz estoński Gustaw Ernesaks ma przed amfiteatrem potężny pomnik, z którego może obserwować nawet kilka tysięcy śpiewających uczestników. Jadąc w kierunku Starego Miasta obejrzelśmy pomnik Rusalka. Jest to postać anioła na wysokim obelisku. Wystawiono go dla uczczenia pamięci marynarzy rosyjskiego pancernika, który zatonął wraz z 177 członkami załogi w XIX wieku. Nazwa pomnika pochodzi od nazwy okrętu.

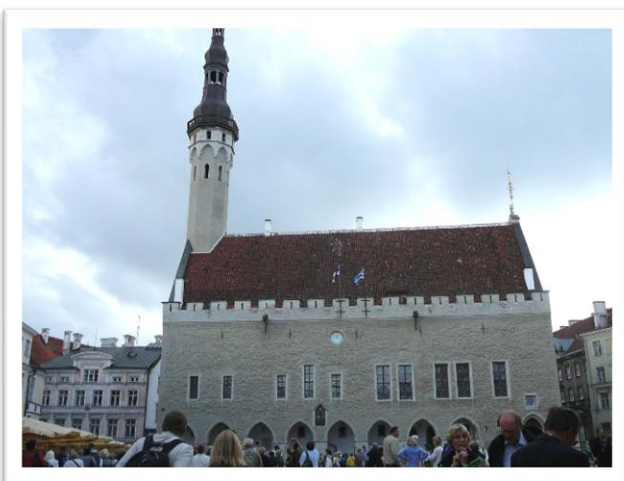

Pomnik Rusalki w Tallinnie

Stare Miasto w Tallinnie zachwyciło nas od pierwszego wejrzenia, witając gości wielką liczbą baszt. Stary Tallinn podzielony jest na Górne i Dolne miasto. Zwiedzanie zaczęliśmy od placu, na którym po jednej stronie stoi gmach parlamentu Estonii, a po drugiej znajduje się ogromna, bogato zdobiona prawosławna cerkiew (sobór) Aleksandra Newskiego. Obok parlamentu, na wysokiej wieży o nazwie Długi Herman, powiewa flaga Estonii. Przez Bramę „Krótka Noga” wspięliśmy się do punktu widokowego. W Górnym mieście, wraz z licznymi międzynarodowymi turystami podziwialiśmy wspaniałą panoramę Dolnego miasta.

Panorama Tallina

Ratusz

Nasytzeni tym widokiem ruszyliśmy na Plac Ratuszowy. Na placu znajduje się ratusz z wiatrowskazem o nazwie Stary Tomasz. Z figurką wiatrowskazu związana jest ciekawa legenda o synu biednej rybaczki, który został strażnikiem miejskim, dzięki umiejętności strzelania z łuku. Na budynku ratusza znajdują się bardzo oryginalne rzygacze w kształcie smoczych głów. Z Placu Ratuszowego rozpoczęliśmy wędrówkę wąskimi uliczkami. Przeszliśmy Pasażem św. Katarzyny, Długą Nogą i innymi. Obejrzeliśmy Dom Czarnogłowych z Murzynem w herbie, Dom Trzy Siostry, Pomnik Studni i Wieżę Dziewic (przetrzymano w niej między innymi młode dziewczyny, które nie chciały się zgodzić z wyborem mężów - narzuconych przez rodziców).

Kamienice kupieckie zwane „Trzy Siostry”

Jedna z tallińskich uliczek

„Zielony Targ”, czyli urokliwy zakątek na terenie starego miasta w Tallinie

Na naszej trasie znalazły się oczywiście kościoły. W luterkańskiej katedrze pod wezwaniem św. Marii Dziewicy (Katedra Domska) znajdują się cenne płyty nagrobkowe oraz liczne herby szlacheckie i epitafia. Kościół św. Ducha, zbudowany w XIII wieku przetrwał właściwie w niezmienionej formie. Zobaczyliśmy w nim 57 obrazów o tematyce biblijnej zwanych Biblią dla niepiśmiennych. Kościół św. Olafa, ze swą iglicą o wysokości 124 metrów jest symbolem Tallinna. To największy kościół w Estonii i jest uznawany za wybitny przykład gotyckiej architektury europejskiej. Na zewnętrznej stronie ścian kaplicy tego kościoła, na ośmiu płaskorzeźbach przedstawiono ostatnie dni z życia Jezusa.

Katedra w Rydze pw. Najświętszej Maryi Panny (Katedra Domska)

Stare Miasto opuściliśmy Bramą Morską.

Znajdująca się w pobliżu bramy Baszta Gruba Małgorzata, miała za zadanie zapewniać dodatkową ochronę od strony morza. Obecnie w baszcie znajduje się Muzeum Morskie, a na ścianie przy bramie umieszczona jest tablica upamiętniająca brawurową ucieczkę polskiego okrętu ORP Orzeł", internowanego w 1939 r. Średniowieczny Tallinn był chroniony przez 46 baszt, z których 26 zachowało się do chwili obecnej. Następnego dnia rano opuściliśmy piękną stolicę Estonii.

Baszta Gruba Małgorzata i Brama Morska

Tablica pamiątkowa

Przed nami była długa, licząca 600 kilometrów droga do Wilna.

Na Łotwie zatrzymywaliśmy się dwa razy. Po raz pierwszy w Turajdzie, gdzie znajduje się zamek i dwie jaskinie. Zwiedziliśmy tylko jedną z nich - większą i piękniejszą, a zamek odsłonił się nam na chwilę przy jednym z zakrętów.

Łotwa – jaskinia Gutmala

Druga atrakcja w podróży przez Łotwę to Rundale. Była to letnia rezydencja księcia Kurlandii Ernsta Birona. Na posiadłość składa się ogromny, zbudowany w XVIII wieku pałac oraz otaczające go ogrody. Jest to dzieło architekta Bartolomeo Rastrelliego, projektanta Pałacu Zimowego oraz wielu innych budowli w Petersburgu.

Łotwa - pałac w Rundale

Po dniu podróży dojechaliśmy do Wilna. Czekał tu na nas nocleg w eleganckim hotelu, poprzedzony kolacją w restauracji, w której każdy fragment powierzchni (poza podłogą) zajmują różnego rodzaju dzbanki.

Ostatni ranek naszej podróży rozpoczęliśmy od wizyty na cmentarzu na Rossie. Chwile zadumy w kwaterze wojskowej - przy grobie matki i sercu Marszałka i licznych żołnierskich mogiłach. Jeszcze spojrzenie na wymowne pomniki, anioły, groby i w drogę...

Wilno - Cmentarz na Rossie

Wilno - Kościół św. Piotra i Pawła

Kolejnym naszym celem był Kościół św. Piotra i Pawła, na Antokolu, ufundowany w XVII wieku przez hetmana Michała Pacy. Mówi się „kto nie widział Piotra i Pawła ten nie był w Wilnie”. Wnętrze uznawane jest za jeden z najwybitniejszych przykładów sztuki barokowej. Świątynię zbudowano wg projektu Jana Zaora, krakowskiego architekta.

Barokowe wnętrze kościoła

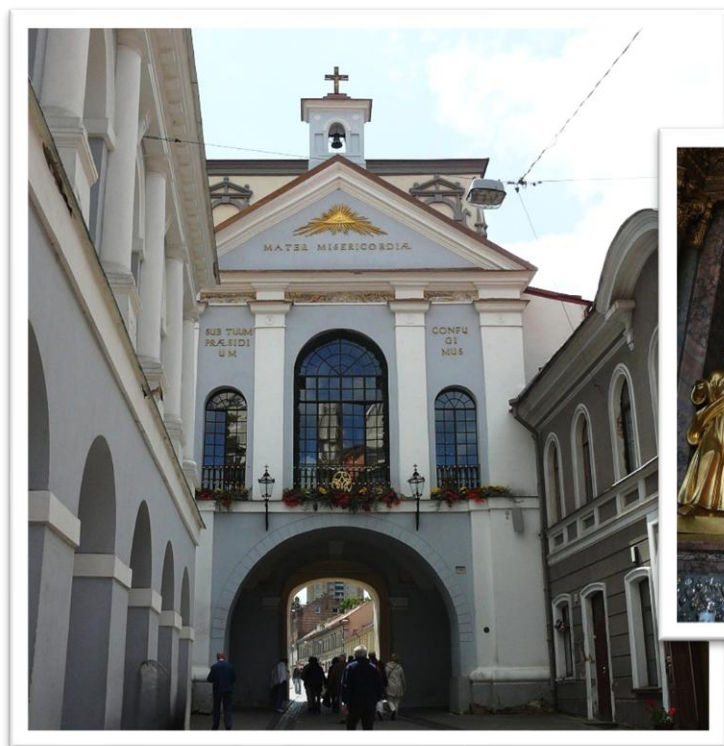
Następną zwiedzaną przez nas świątynią była Bazylika Archikatedralna, mająca szczególne znaczenie dla historii Wilna i dawnej Polski.

Bazylika archikatedralna z dzwonnica

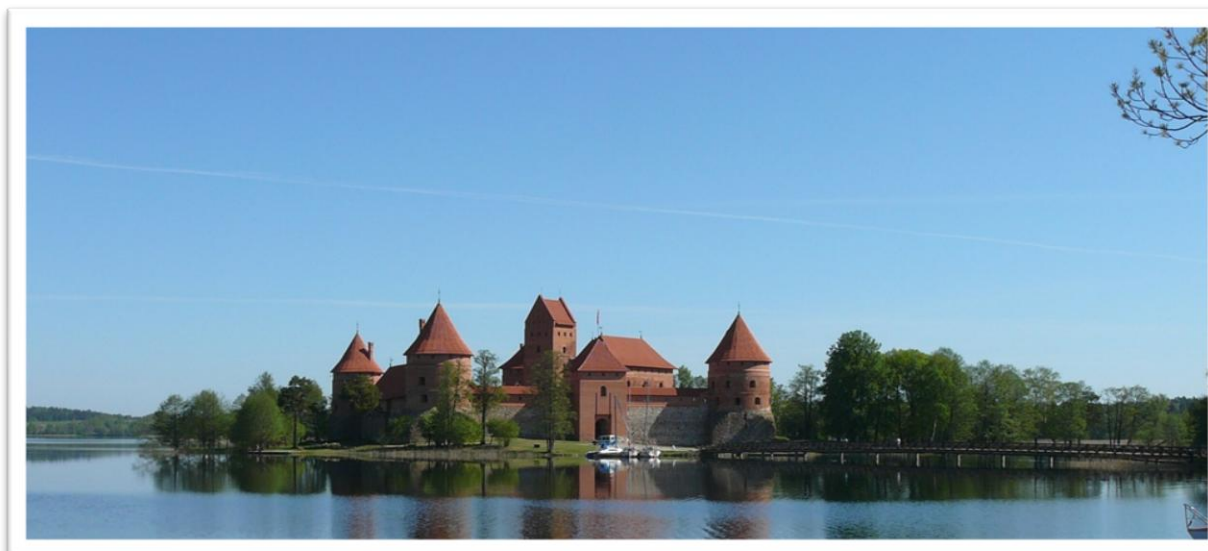
Wielokrotnie płonęła, przy odbudowach zmieniano jej style. Ostatecznie jest budowlą jednorodnie klasycystyczną. W jej wnętrzu znajdują się grobowce dwóch wnuków Władysława Jagiełły św. Kazimierza i króla Aleksandra Jagiellończyka oraz serce króla Władysława IV Wazy. Katedra mieści także groby polskich królowych Elżbiety Habsburżanki i Barbary Radziwiłłówny.

Z katedry udaliśmy się na dziedziniec Uniwersytetu Wileńskiego i do przyległego do niego kościoła św. Jana, w którym przez wiele lat był organistą Stanisław Moniuszko. Jego popiersie góruje nad kościelnym chórem. Po drodze wstąpiliśmy do niewielkiego kościółka, Sanktuarium Miłosierdzia Bożego. Tu znajduje się oryginał obrazu Chrystusa według objawień św. Siostry Faustyny. Pobyt w Wilnie zakończyliśmy kilkuminutowym, wzruszającym spotkaniem z piękną Madonną w Ostrej Bramie.

Wilno - Ostra Brama i cudowny obraz Matki Miłosierdzia

W drodze do granicy odwiedziliśmy Troki, które już w XIV wieku były miastem. Zamek na wyspie zbudował książę Witold. Zamieszkiwało go potem kilku kolejnych wielkich książąt litewskich. Pełnił on także rolę więzienia, a w czasie wojny z Moskwą w XVII wieku został kompletnie zniszczony. Odbudowano go dopiero w XX wieku.

Zamek w Trokach

Charakterystyczny dla Trok jest fakt, że zamieszkują je potomkowie grupy etnicznej pochodzenia tureckiego, która przybyła do Polski z Krymu. Karaimi kultywują swoją odrębność i znajomość języka hebrajskiego, ponieważ czytają w oryginale Stary Testament i uznają go za jedyną prawdę objawioną przez Boga. Książę Witold w 1397 roku sprowadził do Trok 483 karaïmskie rodziny, których członkowie pełnili funkcje w straży przybocznej władcy. Do dzisiaj w Trokach, w kolorowych, drewnianych domach, stojących szczytami do ulicy (ściana szczytowa o 3 oknach) mieszka jedynie kilkunastu Karaïmów.

Troki – domy Karaïmów

W ciągu kilku dni odbyliśmy podróż zarówno w przestrzeni, jak i w czasie. Przed naszymi oczami zmieniały się granice, krajobrazy i epoki. W drodze powrotnej nie jechaliśmy już autostradą, lecz boczną drogą, zwaną przemysłniczką". Przez przejście graniczne w Ogrodnikach przemyciliśmy wspomnienia z udanego pobytu. Jesteśmy za to wszyscy bardzo wdzięczni organizatorom pani prezes Grażynie oraz panu Witkowi (w czasie podróży z ogromnym talentem bawił nas i wzruszał) oraz wielkie podziękowania dla kierowcy pana Jarosława Wolskiego, z którym bezpiecznie przemierzaliśmy ponad 2000 kilometrów.

Opracowała: Tekst - Elżbieta Surdy

Zdjęcia - Stefan Surdy

W zwiedzaniu i przygotowywaniu tej relacji pomocne mi były:

Przewodnik Litwa, Łotwa, Estonia. Bałtycki łańcuch. Wydawnictwo Bezdroża, 2007

Przewodnik Tallinn, dzieje niezwykłego miasta, Wydawnictwo Felistella 2011

Tygodnik Powszechny z 10.07.2011 r. artykuł-wywiad - M. Żyła, Ulica Karaïmska"